

Milli Gazete, 12.06.2013 tarihinde “**Özür Diliyoruz!**” manşetiyle okurlarının karşısına çıktı.

Nedeni: Yeni çıkan Türk Petrol Kanunu....

Milli Gazete’de yer alan Ahmet Açıkkay imzalı haberde:

“Millî Gazete’nin bile dikkatinden kaçırmayı başardılar. Türk Petrol Kanunu önceki gün Alkol Yasası tartışmaları ile birlikte onaylanarak yürürlüğe girdi...

Alkol lobisi, faiz lobisi derken petrol lobisi çok kritik bir yasa’yı Meclis’ten geçirdi. Türkiye Gezi Parkı olaylarına kilitlenirken, Türkiye’nin petrol rezervi adeta yeni kapitülasyonlarla çok uluslu emperyal şirketlere peşkeş çekildi. Cumhurbaşkanı Gül’ün onayı ile yürürlüğe giren yasada Türkiye’nin milli menfaatleri bir kenara bırakılarak, yabancılara büyük imtiyazlar tanınıyor.

Petrol şirketleri Türkiye’nin her yerinde petrol arama hakkı elde ederken, Türkiye’nin bu şirketlerden alacağı pay yüzde 2’lere kadar düşüyor. Birçok vergiden de muaf olan şirketler, ihracattan sağladıkları geliri de yurt dışında tutabilecek. Yabancılara bu denli kapitülasyonlar verilmesi yıllardır ‘Türkiye’de petrol yok’ söylentilerini de bu şekilde boşa çıkarmış oldu.

“BU YASA KİMİN İÇİN ÇIKARILDI?”

Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren yeni Türk Petrol Kanunu ile birlikte Türkiye’nin petrol ve doğalgaz rezervi yabancıların hakimiyetine terk ediliyor. Türkiye bu yasa ile birlikte ne kazanmış olacak? Bu sorunun cevabı hayati önem taşıyor. Kanun incelendiğinde aslında Türkiye’nin önemli bir kazancının olmayacağı, asıl kazananların yabancı petrol şirketlerinin olacağı rahatlıkla görülebiliyor. Kanun, hâlihazırda devletin elinde olan ve tespit edilen petrol sahalarını yabancı ve yerli şirketlere açıyor. Yani riskli alanlarda yine arama yapılmayacak. Potansiyeli tespit edilen yerler yabancılara açılacak. Yabancı petrol şirketi de çıkardığı petrolün sadece yüzde 12,5’ini devlete verecek. Bu oran kademeli olarak yüzde 12’ye kadar indirildi. Yeni yasada Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı’nın (TPAO) mevcut yasada yer alan ‘Devlet adına petrol arama ve üretim faaliyetlerinde bulunma’ görev ve yetkileri de kaldırılmış oldu. O zaman haklı olarak akıllara şu soru geliyor; Bu yasa kimin için çıkarıldı?

RESMEN KAPİTÜLASYON...

Kanunda yabancılara gelir vergisi indirimi de sağlanıyor. Bu indirimler yabancı şirketlerin iştahını kabartacak cinsten. Şirketlerin petrol işlemlerinde kullanılacak malzemeyi, akaryakıtı, kara, deniz ve hava nakil vasıtalarını ithal etmesi ya da yurt içinden teslim alması durumunda gümrük vergisinden muaf tutulacaklar. Şirketler ayrıca harç ve damga vergisinden de muaf tutulacak. Şirketler ihraç ettiği petrolden sağladığı döviz yurt dışında muhafaza edebilecek. Bu döviz tutarı, Türkiye'ye ithal edilmiş sermaye ile bunu aşan net kıymetlerin transferinden mahsup edilebilecek. Doğal afetler veya savaş hali, petrol işlemine etkileri oranında petrol hakkı sahibinin hak ve sorumluluklarını eşit sürede erteleyecek. Yeni kanuna göre petrol alanlarının yabancılara açılmasının yanında doğalgaz alanları da yabancılara açıldı. Kanuna göre yabancı şirketler Türkiye topraklarında buldukları doğalgazın toptan satışını da yapabilecekler.

Yeni petrol yasası ile:

Çok uluslu emperyal şirketlerin petrol faaliyetinde bulunabilmeleri için aranan Bakanlar Kurulu Kararı kaldırılarak, arama ve üretim faaliyetlerinde yabancı devletlerin hakimiyetinin önü açılmıştır.

“Devlet adına arama ve işletme ruhsatı alma hakkı TPAO'na aittir” hükmü yasadan çıkarılmıştır. Süresi dolan petrol üretim sahalarının devlet adına üretime devam etmesi için TPAO'ya verilmesini öngören yasa maddesi kaldırılmış, bu sahaların özel sektör şirketlerine sunulmasının önü açılmıştır.

Petrol şirketlerinin mevcut kanunda ödemekle mükellef oldukları yüzde 55 toplam vergi tavanı yüzde 40'a indirilerek, vergi oranlarında yapılabilecek artışlardan kaynaklanacak devlet gelirlerinin önü kesilmiştir.

Türkiye, Gezi Parkı olayları ve Alkol Yasası tartışmaları ile uğraşırken, TBMM'de geçen hafta Türk Petrol Kanunu Tasarısı geçmiş ve yasa Köşk'e gönderilmişti. Tasarı, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün onayını beklerken ülke biranda karışıklığa doğru itilmiş, kısır çekişmelerden dolayı kaosu eşiğine gelmişti. Ülkedeki sözde laik kesim kafayı Alkol Yasası ile bozmuşken, öte yandan gözden kaçırılan Türk Petrol Kanunu önceki gün Alkol Yasası tartışmaları ile birlikte onaylanarak yürürlüğe girdi.

1926 yılındaki yasayı yürürlükten kaldıran yeni 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nda ilk defa yabancılara Türkiye'nin kara ve deniz sahasında petrol arama izni veriliyor. Böylesine önemli bir düzenlemenin, ülke gündeminin tamamen başka yönlerde çekildiği bir dönemde yapılması 'yabancı petrol lobisinin' bir başarısı olarak dikkat çekiyor. Diğer yandan bu yeni kanunla birlikte 'Türkiye'de petrol yok' söylemi yeni bir boyut kazandı. Bugüne kadar 'petrol yok' söylemlerine karşılık kanunla yabancılar için özel ayrıcalıkların getirilmesi büyük bir çelişki olarak görülüyor. Petrol Kanunu'ndaki yabancılar için tanınan haklar, 'Türkiye'de petrol yok' iddialarının da gerçekçi olmadığını ispatı niteliği taşıyor.

Kanunda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın (TPAO) ile ilgili yeni düzenlemede dikkat çekiyor. Devlet adına petrol arama ve üretim faaliyetlerini elinde bulunduran TPAO'nun bu yetkisi sınırlandırılıyor. Bu yetki alanına yabancılar da ortak edilerek TPAO'ya büyük bir darbe vuruluyor. Kanunda TPAO'nun özelleştirilmesi ile ilgili bir madde bulunmazken, TPAO'nun yetki alanının daraltılması özelleştirilmesinin ilk adımı olarak görülüyor.

Kanunda dikkat çeken en önemli düzenleme ise 'milli menfaatler' konusu oldu. Petrol şirketlerinin arama ve üretim taleplerinde 'milli menfaatler' unsuru artık aranmayacak. Diğer yandan kanunun gerekçesi olarak dile getirilen mevcut kaynakların değerlendirilmesi konusunun tamamen işlemeyeceği vurgulanıyor. Yani yabancı veya yerli petrol şirketlerinin mevcut durumda potansiyeli olan bölgelerde arama ve üretim faaliyetinde bulunacağı, riskli bölgelere ise yine yatırım yapmayacağı kaydediliyor. Geline nokta da mevcut durumdaki ruhsatlar el değiştirmiş olacak.

Peki, Türkiye bu yasa ile birlikte ne kazanmış olacak? Kanun incelendiğinde aslında Türkiye'nin önemli bir kazancının olmayacağı, asıl kazanacak olanların yabancı petrol şirketlerinin olacağı rahatlıkla görülebiliyor. Kanun, halihazırda devletin elinde olan ve tespit edilen petrol sahalarını yabancı ve yerli şirketlere açıyor. Yabancı şirketler potansiyeli zaten bulunan bölgelere hazır bir şekilde gelip arama faaliyetlerinde bulunacak. Bu faaliyetleri de devlet tarafından özel ayrıcalıklarla desteklenecek. Petrol şirketi de çıkardığı petrolün sadece yüzde 12,5'i'ni devlete

verecek. Kanun ile birlikte oluşturulmak istenen tablo bu.

Potansiyeli tespit edilen bölgelerin dışında yeni aramaların yapılması pek mümkün görülüyor. Çünkü özel sektör mantığı ile duruma bakıldığında, hiçbir şirket riskli olan bir arama faaliyetine girmeyecek. O zaman haklı olarak akıllara şu soru geliyor; **“Bu yasa kimin için çıkarıldı?”**

YABANCIYA ‘ÖZEL’ AYRICALIK

Eski yasadaki ‘yabancı devletlerin doğrudan doğruya veya dolayısıyla idaresinde etkili olabilecekleri şirketlerin petrol faaliyetinde bulunamayacakları, mülk edinemeyecekleri, tesis kuramayacakları’ hükmü yeni kanunda kaldırılarak yerine ‘Bu Kanundaki esaslara uygun olmak şartıyla, sermaye şirketlerine veya yabancı devletler mevzuatına göre sermaye şirketi niteliğinde bulunan özel hukuk tüzel kişilerine araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı verilir’ cümlesi getirildi.

DOĞALGAZ’A DA YABANCI İZNİ

Yeni kanuna göre petrol alanlarının yabancılara açılmasının yanında doğalgaz alanları da yabancılara açılmış oldu. Kanuna göre yabancı şirketler ülke topraklarında buldukları doğalgazı hem de toptan satışını da yapabilecekler. Yasada bu madde şu şekilde dile getirilmiş: **“Doğal gaz üretimi yapan petrol hakkı sahibi yerli ve yabancı şirketler ile yabancı şirketlerin Türkiye’deki şubelerine, ürettikleri doğal gazı; toptan satış şirketlerine, ihracatçı şirketlere, dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere pazarlamak ve ihraç etmek üzere, depolama koşulu aranmaksızın, toptan satış lisansı verilir.”**

ARAZİLER KAMULAŞTIRILACAK

6491 sayılı kanuna göre, petrol hakkı sahibi, arama veya işletme ruhsatında veya civarında petrol işlemi için gerekli arazinin kullanma hakkını, arazi özel mülkiyete ait ise anlaşma, anlaşmazlık durumunda ise kamulaştırma yoluyla elde edebilecek. Arazi Hazine’ye ait ise Maliye Bakanlığı’ndan bedeli karşılığında kiralamak, irtifak hakkı tesis etmek veya kullanma izni almak ve ruhsatına kaydedilmek suretiyle kazanabilecek. Anlaşmaya dayanan kullanma hakkı 3 yıldan fazla sürdüğü takdirde özel mülkiyet konusu arazinin kamulaştırılması, arazi sahibi veya petrol hakkı sahibi tarafından istenebilecek.

YABANCILAR TÜRKİYE’DE ADRES GÖSTERECEK

Kanunla, Türkiye’de petrol işleminde gerekli olan ve 6 ayı geçmeyen süre için çalışacak yabancı personelin, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’dan muaf olabilmesi amacıyla çalışma izinleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın uygun görüşüne, İçişleri Bakanlığı’nın iznine bırakılıyor. Kanuna göre, hak talep edenler, Türkiye’de adres gösterecekler, göstermeyenlere araştırma izni, arama ve işletme ruhsatı verilmeyecek.”